

גליון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויקהל - פקודי

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת ויקהל-פקודי - החודש

- ב..... תעשה מלאכה - עשיית מלאכתו לפרנסתו מתוך אמונה בה' שהוא זן ומפרנס
- ו..... קצובים מראש השנה - כל השפע קצוב זה עידן עידנים, מה תועיל השתדלותו
- ו..... ויקהל משה - בחשיבות אסיפתן של ישראל
- ז..... כל נדיב לב - לפום צערא אגרא
- י..... אשר נשאו ליבו - כוחו של רצון והשתוקקות לעבדו בלבב שלם
- יב..... לא תבערו אש - זהירות ממחלוקת בכל עת ובפרט בער"ש ושב"ק
- יד..... שבת שבתון לה' - ש'בת ב'ו ת'למד
- טו..... בארץ מצרים החודש הזה - כח ההתחדשות אף מעמקי שאול וטומאת מצרים
- יז..... ראשון הוא לכם - ראש חודש ניסן

פרשת ויקהל-פקודי - החודש

תַּעֲשֶׂה מְלֹאכָה - עשיית מלאכתו לפרנסתו מתוך אמונה בה' שהוא זן ומפרנס

בפרשתו (ויקהל לה ב), 'ששת ימים תַּעֲשֶׂה מְלֹאכָה', ולבאורה קשה אומרו תַּעֲשֶׂה מְלֹאכָה, שמשמעו שתעשה מעצמה ומאליה (וכמו לענין המנורה, לעיל כה לא וברש"י) ומן הדין היה לו לומר 'תַּעֲשֶׂה' ולא תַּעֲשֶׂה. וביאר הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע (ה"ד בבאר משה קאזניץ פקודי ד"ה ויעשו) שבא הכתוב ללמד היאך צריך האדם לעשות מלאכתו ב'ימי המעשה', שלא יעלה על ליבו ח"ו שהוא הוא העושה את המלאכה,

ובכוחו ועוצם ידו משיג את פרנסתו על ידי רוב חכמתו וכשרונותיו עסקיו ותחבולותיו, אלא ידע נאמנה כי הקב"ה הוא העושה את כל המעשים, אלא שגזר על האדם לעשות השתדלות ולהתעסק במעשה ידיים, אך בעצם השי"ת הוא עילת כל עילות וסיבת כל הסיבות, וכל הנעשה כאן אינו אלא 'דרך' להביא אליו את הנגזר עליו מן השמים, ואין הפרנסה תלויה כלל בעבודתו ומלאכתו". וזהו שאמר הכתוב 'ששת ימים תַּעֲשֶׂה מְלֹאכָה', שיתחזק באמונה לדעת שהמלאכה נעשית מאליה, ובלי שייכות אליו כלל.

א. ובאמת, האמונה כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל היא ה'סגולה' לפרנסה. וכמו שיש ללמוד מסדר התפילה לפרנסה שהביא השל"ה הק' (תמיד אות קלד) ליום קודם (עי' הג' יד רמ"ה על השל"ה) ערב ראש חודש ניסן אשר לא מוזכר בה כלל בקשה לפרנסה, אלא כל תוכן התפילה היא הכרה שהקב"ה הוא הזן ומפרנס לכל, וכמו שפותחת ב'אתה הוא האלוקים, הזן מקרני ראמים ועד ביצי כינים, ואתה הוא המכין כל צרכיהן, ונוסף על הצרכים ההכרחיים אתה הוא הנותן במילוי ורווח ועושר וכבוד, וכל זה אתה עושה בנדבת לבך הטוב כי אתה הוא הנדיב באמת' וכו', ולבאורה וכי לזו תפילה לפרנסה תקרא כאשר אינו מבקש שיזמין לו הקב"ה פרנסתו, אלא, אדרבה ריבוי וחיזוק האמונה שאתה הוא זן את כל העולם הא גופא ממשיך השפעות הפרנסה.

וכיוצא בדבר ממש ביארו הא דמטו משמיה דהרה"ק בעל התפארת שלמה זי"ע על תפילתו של הרה"ק האור לשמים' זי"ע, שהינה סגולה נוראה לפרנסה ולהצלחה לאומרה בכל יום, ואף הוא בעצמו אמר תפילה זו פעמיים בכל יום בערב ובבוקר, והמתבונן בתפילה זו ישתומם מה סגולה היא זו, כי יראה שכל עניין הפרנסה אינו מוזכר שם ולו ברמיזה בעלמא, וכל אותה תפילה מלאה בדיבורי אמונה ודביקות בחי עולמים. וכך הוא נוסח התפילה ריבון העולמים ידעתי כי הנני בידך לבד כחומר ביד היוצר, ואם גם אתאמץ בעצות ותחבולות וכל יושבי תבל יעמדו לימיני להושיעני ולתמוך נפשי מבלעדי עוזך ועזרתך אין עצה וישועה, ואם חלילה יחפצו כולם להרע אז אתה בחמלתך תשים עיניך עלי ותשקיף עלי השקפה לטובה ממעון קדשך, הנה חבלים נפלו לי בנעימים וישועתי באה ועזרתי תגלה. ומה סגולה יש בתפילה זו לפרנסה טובה ולכלכלה, אלא ביאורו כאמור, שככל שיגיע לידי ההכרה הפשוטה והברורה שמבלעדי עוזך ועזרתך אין אין עצה וישועה הרי בזה גופא יזכה לשפע רב ממרום.

אגב אורחא, ימי ניסן הם שעת הכושר להתפלל על פרנסה בהרחבה, וכמו שכתב השל"ה הק' (קודם סדר התפילה) 'כי בניסן, טללים שהם לברכה - נפתחים'. בדרך זה ביאר הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לשבה"ג ד"ה א"י מצות) את אשר הובא בגמ' (ברכות לה:): 'אמר להו רבא לרבנן, במטותא מינייכו ביומי ניסן וביומי תשרי לא תתחזו קמאי כי היכי דלא תטרדו במזונייכו כולא שתא' - בבקשה מכם, ביומי ניסן וביומי תשרי אל תתראו לפני כדי שלא תהיו טרודים במזונותיכם כל השנה, וכפשוטו היינו משום שימים אלו הם עיקר עבודת השדה והכרמים. אך הקשה ה'תפארת שלמה' וכי תלמידי רבא היו עובדי אדמה, אלא נרמז כאן 'כי ביומי ניסן ותשרי עת לעשות לבקש על הפרנסה, שלא יהיה להם טרדות כל השנה' (ועי' עוד בתפא"ש להו"ר שהרחיב בזה).

ב. בפרשתו (פקודי לט לב) 'ותכל כל עבודת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו', ולבסוף כתיב (פסוק מג) 'וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אותם משה'. ורמז בזה הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע שהנה דרך כשירי ישראל הוא שתיכף בהקיצם משינתם בכל יום ויום אזי

עוד בפרשתן (פקודי לט ג), 'וירקעו את פחי הזהב', ובאונקלוס תרגם 'וירקעו - ורדידו', שעשו אותן דקין. וביאר הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע ד'פחי הזהב' מרמזו על דאגת הממון שהוא הפח יוקשים של האדם בידוע, ועל כך נאמר 'וירקעו את פחי הזהב' - לעשותן דקין, היינו שימעיט ויפחית את דאגותיו - כלומר, שלא ישקע בדאגת הפרנסה ובענייני עולם, אלא 'וירקעו'

מלשון רקיע השמים - שיזכור ש'אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים' (עי' סוטה מט.), והכל נקצב ונגזר ברקיע ממעל, ומה יתן לו ומה יוסיף לו אם ירבה בניגעה לחינם. ובוה יהפוך את הררי וחבילי צרותיו ל'דקין' - כשיאמין ויבטח שאביו שבשמים הוא לכל מחסורו, וכל גורלו אינו מסור אלא ביד ה' ולא בידים אחרות כלל וכלל.

ראשית משימים פעמיהם לתורה ולתפילה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ורק אח"כ הולכים למלאכתם כשמשאם ומתנם באמונה ובטחון בהשי"ת, וזהו שאמר הכתוב ותכל כל עבודת משכן אהל מועד - שלאחר שכילו מלאכת עבודת ה' ב'אהל מועד' ר"ל בבית הכנסת ובבית המדרש או אז ויעשו בני ישראל את מלאכתם לפרנסתם, כשהם תולים בטחונם באבינו שבשמים ועוסקים לפרנסתם באמונה ככל אשר צוה ה' את משה, ועל כך נאמר וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו, כלומר שכל יגיע כפם היה כאשר צוה ה', מתוך אמונה באלוקים חיים ומלך עולם, אזי ויברך אותם משה שתשרה שכינה במעשה ידיהם, כי על ידי שעוסק במלאכתו באופן הנכון כשהוא 'מאמין בחי העולמים וזורע' וכן בשאר ענייני השתדלויות שונות אז שורה שכינה במעשה ידיו ואז זוכה לשפע ברכה והצלחה.

ג. סיפר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל, שני אברכים בעלי משפחות מרובות ילדים כ"י, עומדים לקראת נישואי ילדיהם בשעטומ"צ, והגם ששניהם 'מרוויחים' בשוה אך הילוך חייהם שונה מן הקצה אל הקצה, הראשון מהלך בנחת ובשלווה, נח לשמים ונח לבריות, ומלא בשמחת חיים, לעומתו השני מסתובב בפנים 'שחורות' מרוב דאגה. שאלתי את הראשון 'לשמחה מה זו עושה', והיאך אינך לחוץ ודאג והלא אין הפרוטה מצויה בכיסך... השיב לי בניחותא, יש לי דוד בארה"ב השולח לי טשעק פתוח בכל עת שהשמחה במעוני לכיסוי כל הוצאות החתונה מהחל ועד כלה, ואם כן מה לי ולדאגה. נענית לו בפליאה, מי הוא זה דורך העשיר שמעולם לא שמעתי עליו, השיב לי 'זה דודי וזה רעי' (שה"ש ה טז)... הקב"ה אשר לו הכסף ולו הזהב הוא 'דודי ורעי', והוא הדואג לכל מחסורי...

עתה פניתי למחותן השני הלוא הוא 'ר' דואג'... ושאלתי אותו למה נפלו פניך, השיב לי בריתחא ובסערה, וכי מדוע שלא אדאג והיאך אמצא מנוח לנפשי, כשבעוד זמן קצר עלי להכניס את בני לחופה ומהיכן אשלם הוצאות הנישואין, האם מה'משכורת' שאני מקבל מה'כולל' בסך 1,500 שקל לחודש... והרי אין קומץ זה משביע אפילו מקצת דמקצת מצרכי ביתי הקבועים... אמרתי לו, אכן קושיא עצומה שאין בידי לתרצה ולהפריכה, אך כבר היה מעשה בראובן שהציע לשמעון לבנות בית על שפת הים, אמר לו שמעון, כיצד אפשר לבנות על החול אשר הינו רך, ועלול הבניין לשקוע ולהיטבע בו, החזיר לו ראובן, אכן שאלה נאה שאלת, אך בא עמי לשפת הים וראה בעיניך כמה מגדלים נאים ומתוקנים עומדים שם על איתנם, והגם שאין לי תשובה לטענותיך אך עצם המציאות היא המפריכה כל טענה... כך מעשים שבכל יום שאברכים כמוני כמוך משיאים את ילדיהם מבלי שיהיה להם שמץ מושג 'כיצד מרקדין'... והמציאות שהקב"ה עוזר ומפרנס... אם כן השלך את דאגותיך אל הים הגדול, ותראה את המציאות וסדר העולם ש'בורא עולם בקניין משלים זה הבניין', הסר דאגה מליבך ותשמח באבינו שבשמים...

ד. עוד 'מעשה' בר' 'דואג' שנכנס לבית הכנסת בבוקר כשכולו אומר דאגה, גוו שחוח, פניו נפולות כמעט עדי ארץ... ניגש אליו ר' 'חיים' (אשר כשמו כן הוא, מלא רוח חיים וחיות) ושאלו וואס איז היינט - מה היום... כמי שאומר מה אירע עכשיו שהינך דואג, נענה לו ר' דואג וכי אינך יודע שה'ראשון' למנינם הולך ומתקרב ואילו חשבון הבנק מלא וגדוש בצד ה'חובה' (מינוס), ואני אנה אני בא... השיב לו ר' חיים בניחותא, הנה ראה אנכי... עלי להעביר היום 'משלוח' המכיל מאות פרטים קטנים וגדולים לכל מיני 'כתובות' (אדרעסן), וזהירות יתירה נדרשת לבל יתערבו ויתחלפו זה בזה, אלא שלכל 'מקום' יגיע דייקא דבר המיועד לו בלבד, ולא עוד אלא שיש בתוך ה'חבילה' גם דברים מסוכנים - כל מיני סממנים - שאם יגיעו למחוזות אחרים אזי היזקם מרובה, ואין תועלת בהם רק אל המקום המיועד להם מ'ששת ימי בראשית', ותגדל הסכנה כי אין הדרך סלולה וכבושה אלא רצופה במהמורות, והמשלוח מיטלטל אנה ואנה, ואעפ"כ הנני רגוע ושליו, וכוונתי לכל דברי מאכל שהנני מכניס לפי, שכידוע לכל מתבונן גודל הניסים שהקב"ה ירפא כל בשר ומפליא לעשות, כיצד כל חלק באוכל יגיע למחוז חפצו ויספק לאברי הגוף את צרכו המדויק, מהם

באר הפרשה - פרשת ויקהל-פקודי - החודש

על מה ולמה נפקד ונחסר המשכן משכן העדות, ונכלל בכפל הלשון ב' בתי המקדשות, והיינו משום 'אלה' - כי משקרים במידות ומרמים איש את רעהו, ו'אי אפשר להבנות הבית המקדש בשיש בינינו עון זה'.

ומוסיף לבאר מה גודל הפגם והחומר הגדול בעוון של מידות ומשקלות שאינן מתוקנות, עד שאמרו חז"ל (עי' ירושלמי ר"ה, פ"ג ה"ח) 'אימתי מלכות גזרת גזירות ומצלחת כשיש מדות ומשקולת שקרים', אלא ביאורו, כי שורש מעשה זה נובע מחסרון באמונה בהשי"ת, שאינו מאמין שהוא הזן ומפרנס לכלי, ואין ביד האדם להוסיף לעצמו אפילו פרוטה אם לא נגזר בן מלעילאי,

עוד בענין זה, בפרשתן (פקודי לה כא), 'אלה פקודי המשכן משכן העדות', וכתב הרה"ק מזאלאזיץ זי"ע (מתלמידי המגיד ממעזריטש זי"ע) בספרו 'תורי זהב' לבאר באופן נורא על דרך הרמוז, שהנה אמרו חז"ל (ב"ב פח:): 'קשה עונשן של מדות] - מי שעושה עוול לשקר במידות המשקלות] מעונשן של עריות, שזה (עריית) נאמר בהן (ויקרא יח כז) הָאֵל וזה נאמר בהן (דברים כה טז) אלה וכו', מכאן למדנו ש'אלה' רומז למשקר במידות ברצותו לגזול את רעהו במרמה, מעתה יש לפרש בלשון הפסוק 'אלה פקודי המשכן משכן העדות', כי הנה, 'פקודי' הוא מלשון חסרון (כמו שנאמר 'לא נפקד ממנו איש', במדבר לא מט), וזאת בא הכתוב לומר לנו, תדע

תוצאות חיים לשיניים או לעצמות ושאר חלקי הגוף, ואוי לאדם שיתבלבלו' אצלו המערכות... ואעפ"כ כולנו אוכלים ושותים ברוגע ובשלווה, כי סמוכים ובטוחים אנו באבינו שבשמים יוצר כל יציר נוצר שהוא 'יוליק' את כל החלקים שבמאכל איש איש למקומו הראוי... אמור מעתה, מדוע תדאג על ה'ממון' הנדרש לך, וכי בזה אין להקב"ה כמה וכמה דרכים להוליכם אליך לצרכיך...

עפ"י ביארו במטבע לשון שאומרים בברכת המזון 'הזן את העולם כולו בטובו בחן בחסד וברחמים, הוא נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו', ולכאורה קצת צ"ב מהי ההוספה שהוא נותן לחם לכל בשר לאחר שכבר הננו מודים ומברכים על שהוא זן את העולם כולו, אלא שמנתינת הלחם לכל בשר בחכמה גדולה להחיות בו את רמ"ח האברים וש"ס"ה גידים נלמד לסמוך על הקב"ה שהוא זן את העולם כולו, ונפקיד את גורלנו בידו באין דאגה ולחץ... ה. ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא, לכשתמנה מס' האותיות והתיבות של הפסוק הנודע - המדבר אודות פרנסתו של אדם 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון' תמצא שתיבותיו שבעה, ואותיותיו עשרים וארבעה, והוא כלישנא דעלמא האומרים על מי שדלתו פתוחה בכל עת ומשרת את הפונים אליו בכל זמן, שהוא משרת 24/7 (24 שעות ביום, שבעה ימים בשבוע, והכוונה לגויים שנאסרו בשמירת שבת, או בבני ישראל במה שאינו כרוך בחילול שבת), והוא כמנין האותיות והתיבות של פותח את ידך וכו' כי 24/7 עינו פקוחה למלא כל מחסורנו, במאכל ומשקה, מדור וכסות וכל צרכנו... וכך דרש הרה"ק ר' מאיר מפרימישלאן זי"ע (תפארת מהר"ם, אמרי נועם אות ה) בלשון הכתוב (תהילים ב ז-ח) 'אספרה אל חוק ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך, שאל ממני ואתנה', כי 'אספרה' מלשון מתאונן, וחוק - הוא לישנא דמזוני כדכתיב (משלי ל ח) 'הטריפני לחם חוקי', וכלומר, כאשר האדם בוכה ומתאונן על חסרון הפרנסה, ה' אמר אלי פונה הקב"ה ואומר לי, בני אתה הרי בני אתה, וכי דואג הבן מאין ימציא לו אביו לחם לאכול, והרי בוודאי שהאב מתייגע ועושה כל מה שבידו כדי להביא טרף לביתו, וא"כ מאחר שבני אתה מה לך טרוד ומבולבל הרי אני אתן לך, ולא עוד אלא שהוא מתמה והולך וכי אני היום ילדתיך, הרי זה ימים ימימה שהינך חי בהאי עלמא, וכבר ראית עד היום שלא עזבתיך ולא חסר לך מזון, ומה לך כי 'תבכה ותתאונן', אלא שאל ממני את משאלות לבך ומבוקשך, ואתנה לך ככל שתבקש ממני, כי אינך נצרך אלא לתפילה.

'בעלי הרמז' אמרו כי 'פרנסה' עה"כ (396) בגימטריא 'הוא יקראני אבי' (תהילים פט כז)... ללמד, כי הדרך לזכות לשפעת פרנסה בהרחבה הוא על ידי ש'הוא יקראני אבי', כבן שמתחטא על אביו ועושה לו רצונו...

אחד מבניו של הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע ביקש פעם מאתו סיוע ועזר בפרנסתו, אמר לו הרה"ק, וכי נראה לך שהקב"ה הוא 'אבי שבשמים' ואילו לך אינו אלא 'זקנך שבשמים' - כי אני בנו ואתה נכדו, לא ולא, הרי כמוני כמוך, שנינו 'בניו'... הקב"ה אביך כדרך שהוא אבי, וישפיע עליך ממרומים כל טוב, כרחמי האב על הבן.

ו. סיפר 'בעל המעשה' מה דהוי בדידיה, שהנה 'מנהג' יש אצל 'קופות החולים' השונות כאן בארה"ק, אשר מי שמשלם סכום קבוע מדי חודש בחדשו עבור הוצאות הבריאות זכאי לקבל אחת בשנה 'בתי עיניים' (משקפיים), והנה, לפני סוף השנה למנינם התקשרו אליו מ'אופטיקה' פלונית בשכונת גאולה עיה"ק ירושלים, ואמרו לו שהנה

באר הפרשה - פרשת ויקהל-פקודי - החודש

ה

והחושב שאם ירמה את זולתו יוכל להרוויח לעצמו הרי מבוזו ועוצם ידו ח"ו, והרי זה פגם בעיקרי האמונה, הוא מוכיח שסובר בעצמו שאין הפרנסה באה אלא ואי אפשר לבית המקדש לעמוד על מכונו אלא אם

עומדת להסתיים השנה, ועליו לבדוק שמא הוא זכאי ל'מתנה' זו, ואם אכן כך, מן הראוי שלא יאבד 'מה שנותנים לו' וימהר להזמין בתי עיניים חדשים בטרם תגמר השנה. למעשה, הלה בדק, ומצא שאינו עומד בתנאים הנדרשים, ולא יקבל 'החזר' הוצאות מקופת החולים, מאידך, הרי היה זקוק למשקפיים חדשות... על כן 'התחכם' ופנה אל ידידו אשר זכאי למתנה זו ואינו נצרך לה, ו'קנה' ממנו את זכותו תמורת מאה שקלים, ומשם הלך אל ה'חנות' והזמין משקפיים כשהוא מודיע להם ששמו הוא כך וכך - כאותו השם של ידידו.

ויצא משם שמח וטוב לב, על שזכה במשקפיים חדשות במאה שקלים בלבד 'בזכות' המרמה... ו'שמחה בלב איש משיחנה לאחרים'... אלא שהמה אמרו לו, מאן יימר שמותר לעשות כן, שמא גזל יש בדבר, שהרי 'קופת החולים' הסכימה לתת רק לאותו פלוני שמשלם לה תמידיים כסדרן כפי שנקבע, ואינה מחלקת מתנות בחינם... והתעורר ספק בליבו והלך לשאול מורה הוראה לדעת את המעשה אשר יעשון. ואמר לו המו"ץ שליט"א, איני רוצה להשיב בנידון, כי הגם שהדבר פשוט בעיניו לאיסור, אך מאחר ששמע שמנהג העולם לעשות כדבר הזה על כן אינו רוצה לומר בבירור שנכשלים באיסור אף שאינו מבין 'טעם המנהג'... אך זאת אוכל לומר, הרי מאמינים אנו שכל שפעת הפרנסה קצובה ועומדת לו לאדם, אלא שעליו לעשות השתדלות, ומעשה כגון דא בוודאי אינו בכלל ההשתדלות... אלא אם נגזר עליך מן השמים שתקבל משקפיים - אזי תקבל אותם אף מבלי הערמות כאלו בהיתרים שונים ומשונים...

סבר הלה וקיבל, והלך לאותה 'אופטיקה' וביקש לבטל את ההזמנה, והסכימו לו והחזירו לו את הכסף שנתן, והלך משם ובדרכו עבר ליד חנות אחרת (במרחק שתי רחובות), ונכנס לשם לראות את מחירי המשקפיים, ותיכף כשנכנס פנה אליו המוכר ושאלו האם קוראים לו בשם פלוני, והשיב בהן, כשאינו מבין מה רצונו ממנו, חזר המוכר ושאלו האם קנית כאן משקפיים לפני כשנה, וגם על זה השיב הן, וסיפר לו המוכר שבטעות נתנו לו בשעתו משקפיים שאינן חזקות כ"כ, ורק לאחר שקנה והלך משם הבחינו באותה טעות, ותיכף הזמינו משקפיים חדשות מאותו המין, אלא שלא ידעו היאך להשיגו כי נעלם מהם מספר הטלפון שלו, וכבר שנה תמימה 'מחכים' לו משקפיים... וברגע שנכנס לחנות הכיר בו על פי תואר פניו כי הנה הוא... אמר לו, הנה ה'עדשות' הינם יקרות מאוד וכבר עלו בהם 'שריטות', החזיר לו המוכר, שוב נא ליום מחר ותקבל משקפיים עם עדשות חדשות חנים אין כסף...

ללמוד וללמד, אכן מן השמים הכינו עבורו משקפיים חדשות בחינם, ולא היה נצרך לשום 'השתדלות עקומה' שלא כרצון השי"ת, ולא עוד, אלא שאם היה עושה אותה הערמה ו'התחכמות' הרי היה צריך לשלם מאה שקל, ואילו כשהלך בדרך ישרה ובתמימות זכה לקבל בלי שום הוצאות כלל...

ולכל אותם 'חכמים' ייאמר... הנה בנותן טעם להביא את ביאורו של הרה"ק רבי שמעון מיערוסלב זי"ע בלשון הכתוב פרשתו (ויקהל לה ט), 'וכל חכם לב בכם יבאו ויעשו את כל אשר צוה ה', - 'שהחכמה הגדולה שבכל החכמות היא שלא להיות חכם כלל רק לעשות כאשר ציוה ה' בלי שום חכמה בעולם' (תורת שמעון מהדור"ח). ואם כי דבריו לא נאמרו לעניין זה, אך בכלל דבריו גם לענייננו אנו, החכמה הגדולה ביותר שלא להתחכם בהיתרים שונים, אלא לילך באמונה פשוטה וברורה שמה שצריך להגיע אלי - ימצא את הדרך לבוא, ואילו ממון שלא נגזר עלי - אף אם יגיע לידי, לא יתקיים בידי ולא יועילו שום 'חכמות' שבעולם...

וכך פירשו צדיקי הדורות בהא דאיתא בגמ' (ביצה טו): 'הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר' - כי 'אדר' ר"ת 'ראש דברך אמת' (תהילים קיט קס), וכלומר שעל ידי שיתנהג תמיד בדרך האמת, ויטע בכל נכסיו הגשמיים והרוחניים מידה יקרה זו, יזכה שהמה יתקיימו בידו, כי קושטא קאי שיקרא לא קאי, לשקר אין רגליים (שבת קד.), ואילו 'שפת אמת תיכון לעד' (משלי יב יט).

ז. ואין אלו 'דברי אגדה' או מילי דחסידותא בלבד... אלא מצינו כן 'להלכה', וכמו שכתב בשו"ע הרב (הל' משא ומתן סי' קנו ס"ב) בזה"ל, ויזהר לישא וליתן באמונה שלא יחליף את דיבורו, שנאמר (ויקרא יט לו) 'והיין צדק יהיה לכם', שיהיה הן שלך צדק ולא צדק שלך צדק (ב"מ מט). וכו', וכל המחליף את דיבורו כאילו עובד עבודת כוכבים ומזלות. עכ"ל. ולכאורה יש לתמוה מהיכי תיתי שהמדבר שקר ומשנה בדיבורו לייקר את השער נחשב כעובד ע"ז שהיא מהעבירות החמורות בתורה, אלא כי זה שנושא ונותן שלא באמונה מוכיח על עצמו שאינו מאמין שהקב"ה הוא הזן והוא

באר הפרשה - פרשת ויקהל-פקודי - החודש

רגלים יותר משאר ניסים. אלא כאשר דברנו, דה'לחם' מרמז על הפרנסה והכלכלה. ובאו בזה לומר לבית ישראל, הנה פעמים נראה לו לאדם - היום עשיתי איזה מסחר ועסק טוב על כן הרווחתי היום כך וכך מעות, אך באמת אינו כן, כי לא עתה בעת מסחרו הרוויח אותם, אלא זה עידן ועידנים כבר הרוויח אותם - שהרי מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה (ביצה טו.), וזאת ההודעה הודיעו לכל 'עולי הרגלים', ראו נא את 'לחם הפנים', שמחמת חמימותו נראה כאילו היום נאפה, אבל באמת כבר נאפה לפני כשבוע ימים, מכאן תלמדו לגבי 'לחמכם' - שכל מה שתרויחו משך כל ימות השנה, הכל כבר נכתב ונחתם בראש השנה, וכאותו החום הנשמר משבת לשבת כן קצבת המזון נשמרת מראש השנה עד ראש השנה. כשתדעו ותאמינו זאת תגשו אל כל ענין הפרנסה בניחותא ושלוות הנפש בלא השתדלות יתירה, והיא 'חיבתם' לפני המקום.

ויקהל משה - בחשיבות אסיפתן של ישראל

בפרשתן (לה א), ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר ציווה ה' לעשות אותם, וביאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם זי"ע, כי

בני ישראל מאמינים בה', ורק על ידי החיזוק באמונה המהורה נוכח לקיבוץ גליות ול'צדיק באמונתו יחיה'.

קצובים מראש השנה - כל השפע קצוב זה עידן עידינים, מה תועיל השתדלותו

בפרשתן (ויקהל לו י) 'ויעש את השלחן', שכנודע הרי ה'שלחן' הוא כנגד ה'פרנסה' כי ממנו נמשך שפע עשירות ופרנסה לכלל ישראל. וכמה יסודות ב'סוגיית' ועסק הפרנסה נרמזו בדיני השולחן ולחם הפנים שהיה מונח עליו". הנה כך סידורו, היו מניחים את י"ב הלחמים ביום השבת על ה'שולחן' המהור, ולשבת שלאחריה נוטלין אותם ומחלקים לכהני המשמר. ואמרו חז"ל (חגיגה כו:) 'אמר רבי יהושע בן לוי, נס גדול נעשה בלחם הפנים כסידורו כך סילוקו - שנאמר (שמואל א' כא ז) 'לשום לחם חום ביום הלקחו', היינו שאף שזמן סילוקו הוא שבוע ימים אחר סידורו על השולחן, עדיין היה הלחם חם ממש כאילו עכשיו הניחוהו על השולחן, ובשעת ה'רגל' היו מגביהין את השולחן ומראין לעולי רגלים ראו חיבתכם לפני המקום - שהלחם 'סילוקו כסידורו'.

ולבאורה צ"ב מה גילוי 'חיבה' יש בנס זה שהלחם חם בסילוקו כסידורו, יותר משאר הניסים שנעשו לאבותינו בבית המקדש, ומדוע הראו זאת לעולי

המפרנס, ולא תועיל ההשתדלות להרבות ממנו יתר מאשר נקצב עליו אפילו בפרוטה שחוקה, שהרי אם היה מאמין לא היה עובר על איסור שבתורה בעניין ההשתדלות, כי מה תועלת תהיה לו בעשיית איסור זה לחינם, אלא בעל כרחך שחסר לו באמונה בבורא עולם, על כן הרי הוא כאילו עובד עבודת כוכבים ומזלות.

ח. מצינו ג' דברים שנאמר בהם 'תמיד', א, בהדלקת המנורה, וכמו שנאמר (לעיל כז כ) 'להעלות נר תמיד', והמצוה היא להדליק את נרות המנורה בכל לילה. ב, בקרבן התמיד, וכדכתיב (במדבר כח ו) 'עולת תמיד', וגדר החיוב הוא להקריב קרבן אחד בבוקר ואחד בערב. ג, בלחם הפנים, וכלשון הפסוק (לעיל כה ל) 'ונתת על השלחן לחם לפני תמיד', ומצוותה שיהא מונח הלחם תמיד בכל עת ובכל שעה על השולחן, ואף בשעת סידור הלחם ה'חדש' בשבת היו שני כהנים מושכים את הלחם ה'ישן', ושנים אחרים מניחים את החדש מיד (מנחות צט:), בכדי שלא ישאר השולחן אפילו רגע אחד בלא לחם מעליו. מעתה צריך ביאור, מדוע דווקא לגבי השלחן נתפרש ה'תמיד' כפשוטו, בכל רגע ורגע, ולא אמרו שדי בפעם אחת בשבוע כ'תמיד' שבמנורה שאין צריך להדליק כל היום, וכן כקרבן התמיד שאין מקריבים קרבנות על המזבח כל היום.

וביאר הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (עיי' חכמת התורה, תרומה) באופן נפלא, כי הנה, פוק חזי במה עוסקים דאגותיהם של באי עולם, רובם סובבים דאוגים וטרודים סביב 'פרנסתם', אודות מאכלם וכל צרכם, באומרם, אם לא אדאג לעצמי מי ידאג עבורי, ובאמת, כל דאגתם אינה אלא מיותרת שהרי אף בלא דאגתם ונשיאתם בעול - הקב"ה מספק צרכיו של כל בריה הנמצאת בעולמו באשר הוא, על כן דייקא הלחם שמשם הפרנסה באה לישראל, נמצא תמיד ממש על השולחן - ללא הפסק רגע... להורות להם לבני ישראל, כי הקב"ה דואג ומזמין להם כדי צורכם ופרנסתם בכל עת ושעה ללא הפסק רגע (עיי' כע"ז בזהר תרומה קנ:). וממילא הסירו דאגה מליבכם כי אב לנו בשמים ה'דואג' עבורנו.

כל נדיב לב - לפום צערא אנרא

בפרשתן (לה כב), 'ויבואו האנשים על הנשים כל נדיב לב הביאו חח ונזם' וגו', ואיתא במדרש (עי' שמו"ר מח ה) 'בנזמים חטאו בנזמים נתרצה להם, בנזמים חטאו דכתיב (לעיל לב ג) 'ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם' ואותן נזמים הביאו למשכן, ורוח הקודש צווחת על ידי הושע (ב א) 'והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א-ל חי', ותמה הנה"ק ה'כתב סופר' זי"ע בתרתי, א. מה שייך לומר 'אותם נזמים הביאו למשכן', והרי אין זה אותם נזמים שמהם נעשה העגל אלא הביאו למשכן נזמים אחרים. ב. מה שייכות הפסוק 'והיה במקום אשר יאמר להם' וגו' לענייננו אנו.

ומבאר ה'כתב סופר', שהנה עני הנותן נתינה מועטת לצדקה חשובה נדבתו יותר מעשיר הנותן הרבה, כי 'לפום צערא אנרא', ויותר קשה לעני לתת פרושות זעומות מאשר עשיר שיש לו כס' נכסים הרבה, וכראיתא בגמ' (כתובות סו.) 'לפום גמלא שיחנא', ופירש רש"י 'לפי כח הגמל יטעינהו משא', וכלומר שכפי רוב העושר והנכסים כך צריך לתת יותר צדקה מממונו.

כך אמר משה לעם בני ישראל, הנה 'ויקהל' - ישיבת בני ישראל בצוותא חדא ובאחדות, זה הוא עצמו מהדברים אשר ציווה ה' לעשות אותם. ומסיים שם, 'הכנסיה וההתחברות מישראל מסיר החומריות והגשמייות מבנ"י' (ליקוטי הרי"ם, ועיי' אור החיים) ^ט.

דורשי רשומות אמרו (אמרי נועם, אהבת שלום, יהודי הק' ועיי' בית אברהם), שתיבת ויקהל עולה בגימטריא כמנין מקוה (151), כי ישיבת בני ישראל בהקהל משהרתם ומקדשתם כטהרת המקוה'.

נוראות כתב הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע באגרתו הקדושה (אגרת הקודש כ"ג), וז"ל. 'שמעתי מרבנותי, כי אילו נמצא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מישראל ביחד, אף שאינם מדברים בדברי תורה, תפול עליו אימתה ופחד בלי גבול ותכלית משכינתא דשרי עליהו, עד שהיה מתבטל ממציותו לגמרי'. עכ"ל.

הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (תולדות תרע"ו, שבועות) מביא כן בשם הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע, שכל מקום שיש בו עשרה מישראל, אפילו מלאך שבא לשם מתמוגג מפחד משום דכל בי עשרה שכינתא שריא".

ט. וכבר הגידו צדיקי הדורות כי 'צבור' ר"ת צדיקים בינונים ורשעים, לרמז כי אפילו רשעים יש להם עליה כשהם נמצאים ומתאחדים בתוך ה'ציבור'.

י. וכך ביארו במשנה (יומא פה:) אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל... ואומר 'מקוה ישראל ה'. כי ג' טהרות הללו שווים הם, ואלו הם. א. מקוה. ב. ישראל. ג. ה'. כלומר שישבת בני ישראל יחדיו וכן עצם הדביקות בה' וה'מקוה' מטהרים ומקדשים את האדם, ואם במקוה מצינו שהטבילה בה מהפכת את הגוי להיות יהודי - בטבילת גירות, כיו"ב בשאר הטהרות שנדמו לה.

יא. נפלאות אמר הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זי"ע על דברי חז"ל (סנהדרין לט.) 'כל בי עשרה שכינתא שריא', שיש לפרש 'שריא' מלשון מתיר ופותח [כלשון חז"ל (ב"מ פו:) 'כיון דחזא דקא אסר ושרי', עי"ש], כי כאשר בני ישראל באחדות ובצוותא גורמים להחיש את הישועה, שתוכל השכינה להתיר את עצמה כביכול מחבלי ויסורי הגלות המר הזה. ורמזו זאת בלשון הכתוב (אסתר ח יא) 'להיקהל ולעמוד על נפשם', כי ההתקהלות והאחדות סגולה היא לעמוד על נפשותינו ולהצילנו מכל פגע רע.

גדולה מדת האחדות שעל ידה מתעלה כל יחיד ויחיד עשרת מונים, כמו שאמר הגאון ה'אור שמח' זצ"ל, שקדושת קרבן שלמים אינו אלא קדשים קלים, ואילו זבחי שלמי ציבור קדשי קדשים הם, אע"פ ששניהם 'קרבן שלמים' הם, כי הבא מכוחו של ציבור מתקדש להיות קודש קדשים.

וכתב הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (חנוכה תרע"ד ליל ב) לבאר אומרים (פסחים עז.) 'טומאה דחוויה' בציבור, שבישיבת בני"ב בציבור הטומאה נדחית ומסתלקת מאתם.

כה אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, כי מלכותא דשמיא כעין מלכותא דארעא, ובארעא מצינו, כי בדורות קודמים היה ה'צאר' מחליט בעצמו כיצד תהא הנהגת המדינה, ואוי לו למי שימרה את פיו, אך כהיום הנהיגו בכל מדינות העולם, לקבוע החלטות רק בישיבת ה'סובייט' (מועצת השרים, וכיו"ב), כך נמי, כביכול ב'מלכותא דרקיעא' - כהיום הזה כשיהודים ישובים יחדיו כח אדיר יש בידם, לשנות הנהגת עולם לטובת בני ישראל.

באר הפרשה - פרשת ויקהל-פקודי - החודש

והנה בני ישראל היו להם בתחילה רוב כסף וזהב שנשלחו מביזת מצרים, אכן לאחר שעשו את העגל נתמעט ממנום, שהרי נתנו הרבה לעשיית העגל, וכשהרימו נדבתם לתרומת המשכן היה זה בקושי יותר מאותה נתינה לעגל, מאחר שאז היו עשירים ועתה היו עניים יותר, נמצא שדייקא אותה נתינה לחטא היא

שרוממה והחשיבה יותר את הנדבה למשכן, שעל ידה נחסרו ממון וממילא היתה נדבת המשכן מתוך קושי, וזהו שאמרו חז"ל אותם נזמים הביאו למשכן, כי 'אותם' נזמים (הראשונים) גרמו שתהא נדבת המשכן חשובה וחביבה יותר לפני הקב"ה, כי היא באה מתוך קושי והתאמצות².

יב. ידוע המעשה שהובא בגמ' (יומא לח.), 'ניקנור נעשו ניסים לדלתותיו', כשהלך ניקנור להביא דלתות לשערי המקדש מאלכסנדריא של מצרים, עמד נחשול שבים להטביע הספינה, נטלו היושבים בספינה דלת אחת והטילוה למים, ועדיין לא שקטו המים, ביקשו להטיל לים אף את הדלת השנייה, הלך ניקנור ותפש עצמו בדלת ואמר 'הטילוני עמה', מיד נח הים מזעפו, והיה מצטער על חברתה (שהטילוה לים), כיון שהגיע לנמלה של עכו היתה מבצבצת ויוצאה מתחת דופני הספינה. ואמרו שם בגמ' 'לפיכך כל השערים שהיו במקדש נשתנו להיות של זהב חוץ משערי ניקנור', שלאחר שהעשירו ישראל החליפו את כל השערים שהיו עשויים מנחושת לדלתות של זהב, אך את 'שערי ניקנור' השאירו על מעמדם ועל תילם. וביארו בזה, כי לכאורה מה חשיבות יש ל'זהב' בבית ה', והרי לה' הארץ ומלואה תבל ויושבי בה, ואין אצלו שום הבדל בין זהב לעפר הארץ, אלא שמעלת הזהב היא מאחר שאצל הבריות הרי זה דבר יקר ערך לרוב נדירותו, וכשאדם נותן זהב יש בזה חשיבות במה שהתייגע יותר להרים תרומתו בדבר החשוב והחביב אצלו, וממילא אותם שערים שהגיעו במסירות נפשו של ניקנור כפשוטו ממש, הרי הם החשובים ו'הזהב הטהור ביותר'... כי אין לך דבר גדול ממה ש'שילמו' עליו במסירות נפש.

בענין היגיעה, נעסוק בשמירת הקדושה, שמעתי מבחור חשוב וצדיק מעי"ת ווילאמסבורג יצ"ו, אשר בימות הקיץ הלך ברחוב העיר, ורצה לעבור את הכביש (road) וכבר הניח רגליו על הכביש, אלא שבאותו רגע הבחין כי לפניו איזה נסיון של שמירת עיניים... ומיד קיים בעצמו 'וינס', וחזר לאחוריו, בו ברגע ממש הגיח לאותו מקום רכב כבד שנהג בו גוי שיכור, ונסע בפראות ובמהירות עצומה, וללא כל ספק כי אילו היה נשאר שם היה מתעלה מיד לישיבה של מעלה... כי ממש ראה את המוות כנגד עיניו, ורק בזכות יראת שמיים ניצול לחיים.

בדרך מליצה פירשו במה שמבקשים ב'הושענות' הושענא למען סודך, כי בעינינו אלו רק הקב"ה הוא היודע וְעַד עַד כמה התגבר על יצרו, והם כ'קוד סודי' (secret code) בינו לבין קונו, ובעבורם ובזכותם יושע בכל ענייניו. וכבר כתב הראב"ד (בעלי הנפש שער הקדושה) הראשון לכל הגזרים הוא שמירת עינים, דמתוך שענינו שמורים לבו שמור, ומתוך שענינו ולבו שמורים כולו שמור, שהרי כך הוא ה'דרך', עין רואה והלב חומד וכלי המעשה גומרים, על כן צריך לעמוד על המשמר כבר בתחילה, בטרם מתחיל בפילה אחר נפילה ח"ו...

עפי"ז נתן הרה"ק הישועות משה' מוויז'ניץ זי"ע טעם לשבח במנהג ישראל תורה (ומקורו בברכות יג:) לכסות את העיניים בשעת קריאת שמע, כי תחילה וראש ויסוד לכל 'קבלת עול מלכות שמים' הוא בשמירת העיניים, על כן כשעומד לקרוא ק"ש ולקבל עול מלכות שמים יקדים תחילה לעצום את העיניים...

שמעתי מאברך חשוב, צדיק ובעל 'מסירות נפש', לבאר בקרא (במדבר לט טו) 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם', והינו שהתורה מעידה שהאדם נכשל בזה, ולכאורה קשה, שלא מצאנו כן בשאר מצוות התורה, שם לא נאמר לא תחמוד אשר אתה חומד, או לא תרצח כי רוצח אתה וכו', ומאי שנא באזהרה זו יותר משאר האזהרות. אלא ביאורו, שבשאר לאווין אכן, יש בידי האדם להשמר מהלאו, בעצם ההחלטה וההנהגה שלא לעבור על הלאו, ודין. אבל בעינינו הללו אומרת התורה - אשר אתם זונים, אין מציאות שלא תכשל, אם לא שתעמיד על עצמך גדרים וסייגים, לעמוד על משמר ה'ולא תתורו'.

סיפר הגרא"ד פריעדמאן זצ"ל, נוהג היה הגה"ק רבי יהודה'לע מדז'יקוב זי"ע לפזם ולנגן ניגוני התעוררות בעת רעוא דרעוין בין אמירת 'מזמור לדוד' - כי מנהגו היה כרבים הנוהגים לומר מזמור זה ג' פעמים, פ"א החל מפזם לעצמו 'ועינינו תראינה מלכותך' כשהוא אחוז שרעפי קודש, ואש להבת העולה מאליה יותר ויותר, והיו הכל בטוחים כי הוא 'מרעיש עולמות' לביאת הגאולה, אלא שבגמרו לפזם, נענה באש קודש, ואמר, 'ועינינו תראינה' - שהעיניים יכירו ויבינו ב'מלכותך' - שהקב"ה הוא מלכם (על העינים), הוא ה'בעלים' על עינינו ואינם כלל שלנו, על כן עלינו להיזהר ולהישמר לעשות בהם רק רצון בעליהם ולא כרצוננו ח"ו.

ובזה מבואר מה שאמרו חז"ל (יומא פו:) 'גדולה תשובה שזודנות נעשות לו כזכויות', כי לאחר שאדם חטא ועשה עבירה הרי הוא כבר מעם טעמא דאיסורא רח"ל, ויותר קשה לו לפרוש מהרע ולעשות מצוות ממי שלא חטא כלל, ואם בכל זאת מתגבר לשוב אל בוראו ית' ולסור מרע ולעשות טוב הרי מעשיו הטובים חשובים

לאין ערוך כי הם נעשים מתוך צער ודוחק, ועל כן במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד" (ברכות לד:), כי עיקר מעלת המצוה וערכה בשמים הוא כפי הקושי הכרוך בעשייתה", כאשר האדם צריך להתגבר ולקרוע מעצמו^{טו}, נמצא שהעבירה היא שגרמה 'לייפות' את המצוה ולהוסיף בערכה

יג. ובזה ביאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ג ד"ה בשם) בשם זקנו הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע מה שנאמר 'ויבאו האנשים על הנשים', שכבר עמדו המפרשים לפרש בכוונת הכתוב באומרו 'על', ומבאר בזה"ל, לרמוז על מעלת בעלי תשובה, שאנשים שחטאו נתעלו מעל הנשים שלא חטאו, עכ"ל. וכלומר, שהרי המשכן בא לכפר על מעשה העגל, ובחטא זה נכשלו רק האנשים ולא הנשים (שהם לא רצו להביא את תכשיטיהן), ובנדבת המשכן נתכפר לבני ישראל, ונמצא שהיו 'האנשים' בדרגת בעלי תשובה, שהם חטאו וחזרו ממעשיהם הרעים, אכן 'הנשים' שלא חטאו הן בבחינת צדיקים גמורים. ולזה בא הכתוב ואמר ויבואו האנשים על הנשים, כי האנשים היו במעלה יתירה על הנשים, שבמקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד.

ומכאן חיזוק גדול למי שנפל בחטאו, ומדרכו של היצר הרע להכניסו ליאוש ולעצבות, כשהוא מכניס בו את המחשבה שכבר אבד סברו והוא חוטא ופושע... אך האמת היא, כי לעולם לא ננעלו שערי תשובה, ואדרבה אם ישוב יתעלה יותר מדרגתו הראשונה.

יד. נוראות מצינו עד היכן מתרומם ומתעלה זה שמקריב מעצמו למען שמו הגדול, וכך כתב ה'בעל הטורים' בפרשתו (ויקהל) על הפסוק (לח ה) 'במראות הצובאות', וז"ל, 'ד' במסורה, א', 'במראות הצובאות'. ב', 'ויאמר אלוקים לישראל במראות הלילה' (בראשית מו ב), ג'-ד', 'במראות אלוקים' (נאמר ב' פעמים ביחזקאל), לומר, 'שאלו הנשים סרו מתאוות העולם ונתנו מראותיהן לנדבת המשכן ונחה עליהם רוח אלוקים.

טו. וזאת למדנו גם מהאמור בפרשתו בנדבת המשכן שהיו צריכים להביא 'אבני מלואים' (לה ט) - הם האבנים שהיו קבועים בתוך ה'חושן', ופירש רש"י (לעיל כה ז) 'על שם שעושין להם בזהב מושב כמין גומא ונותנין האבן שם למלאות הגומא קרויים אבני מלואים', והנה זה פשוט וברור שה'אבנים' היו יקרים יותר מהזהב שהיה סביבם, אכן לכאורה נראה מהפסוק להיפך שהעיקר הוא הזהב והאבנים רק ממלאים את הגומא (וסותמים חורים...) ותמוה מאוד, כי אדרבה הרי האבנים הם עיקר היופי וה'תכשיט' ואילו הזהב נועד רק להקיף סביבותם. אלא ביאורו, שהרי אין החשיבות נמדדת לפי שווי החפץ וכפי השער בו נמכר בשוק, אלא הכל תלוי כמה קושי היה בנתינתו, על כן, ה'אבנים' שהגיעו על ידי העננים ולא היו כרוכים בקושי חשובים פחות מהזהב שהיו צריכים ל'הקריב' מעצמם. ומכאן ילמד כל אחד לקח טוב לעצמו עד כמה יקר בעיני ה' אותה מצווה ואתה התגברות הנעשית על ידי שהוא מקריב את 'חלבו ודמו' בכדי לעשות רצונו ית'...

ולחיזוק העומדים במערכה כנגד הצר הצורך הוא היצר הרע נביא מה שמתאמרא בשם הבן איש חי זי"ע על הכתוב בפרשתו (ויקהל לח ה) 'ויעש את הכיור נחושת ואת כנו נחושת במראות הצובאות', שרמזו יש בדבר, כי המראה הנראית בתוך המראה נראה כ'מציאות' אמיתית, אך באמת אינו אלא דמיון חזק של המשתקף בה עד שנראה כאילו זה האדם עצמו. כיו"ב הנם כל פיתויי היצר - נראים לאדם כטובה, אבל באמת אין זה אלא דמיון שווא, ובזה פי' את הכתוב 'מים גנובים ימתקו' והרי אין 'מתיקות' במים, אלא שהיצר מדמה לאדם שיש במים מתיקות, וזה כל עניין החטא שאם האדם רק יתבונן ולו מעט יראה לנכון שהכל הבל ודמיונות שוא, ולכן עשו מהם את הכיור, שהוא 'טהרתן של כהנים' מעבירות שבידם - שידיעה זו שכל הפיתויים דמיון הם תציל אותם מטומאת יצר הרע.

משל אמרו למה שנהוג להכניס ילדים למערה חשוכה לגמרי, בהילוכם רואים התינוקות כמי שיש בצידי המערה חיות טורפות המשחרות לטרף ב'עיניים' מטילות אימה, ואף 'ישמעו' שם את קולות החיות והמזיקים, והילדים זועקים ובוכים לרוב פחדם העצום. פעם היה ילד שבעודו מהלך שם נפלה הכיפה שחבש על ראשו על ריצפת המערה ולא מצאה עד שיצאו הוא וכל חבריו מתוכי המערה העמוקה והחשוכה המטלת אימה ופחד. ויאמר ה'מנהל' לילד בוא עמי ואמצא יחד עמך את כיפתך, החל הילד מצעק ובוכה תמרורים - לכל מקום שבעולם אלך עם המנהל ב'אש ובמים', אבל לא למקום מפחיד כל כך שכמעט שפרחה נשמתי מפחד החיות הטורפות, ולא בכל

מה בא ללמדנו, ומבאר, שבא הכתוב ללמד לאדם דעת על כוחו של רצון ותשוקה לעשיית רצונו ית', שככל שמתרבה ההשתוקקות לקיים את המצוה אזי הבא לטהר מסייעים לו לזכות לעשותה, והגם שהוא כמעט מן הנמנע' - שבמעט שאין אפשרות במציאות שתיעשה, מכל מקום השי"ת יהיה למשען לו ויסייע בעדו. וזאת ללמדנו מעצם עשיית המשכן, שהיו בו כמה וכמה עניינים בדרך נס כידוע, אלא שלגודל תשוקתם לקיים רצון יוצרם עשו מה שביכולתם ובכוחם, והאמינו בה' ובטחו בישועתו, ועי"ז נגמרה העשייה. וזהו שאמר הכתוב וַתִּבְרָא כָּל עֲבוֹדַת מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד, כי 'ותכל' הוא מלשון תשוקה וכיסופין, כמו 'נכספה וגם כלתה נפשי' (תהלים פד א), ר"ל שבני ישראל השתוקקו לעשות כל עבודת משכן אהל מועד^{טז}, ואכן עי"ז זכו לזיעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה, שהקב"ה ראה רצונם ותשוקת לבבם הבעור וסייע בעדם לעשות ככל אשר ציוה אותם, ואף הפליא בעשיית ניסים ונפלאות בכדי להביא את מלאכת המשכן לידי גמר".

בין ב איתא מהרה"ק ה'חידושי הר"ם' זי"ע על הא דכתיב בפרשתן (ויקהל לו א) 'ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהמה' וגו', ובמדרש (שמ"ר מח א) דרשו, שכל מי שנתעסק במלאכת המשכן נתן בו הקב"ה חכמה ובינה

ובמעלתה, על כן זדונות נעשות לו כזכויות, וכלשונו 'כל שעבירה שעשה גדולה ביותר - ביותר תתהפך למצווה'. ובוה יתבאר גם סיום דברי המדרש 'ורוח הקודש צווחת ואומרת במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א-ל חי', שהוקשה לחז"ל בלשון הפסוק, שלכאורה היה צריך לומר 'במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם עמי אתם' שזהו ההיפך ממה שנאמר תחילה 'לא עמי אתם', ומהו שאמר 'יאמר להם בני א-ל חי', אלא שהחוטא ששב ממעשיו הרעים אינו חוזר למדרגתו הראשונה קודם החטא, אלא הרי הוא מתעלה יותר מכמות שהיה לפני החטא, כיון שמצוותיו מעתה נעשים בקושי יותר, וזהו שאמר הכתוב יאמר להם בני א-ל חי, שנתעלו ממדרגת 'עמי אתם' שהיו קודם שחטאו למדרגת 'בני א-ל חי', וכמו שנדבט המושכן חשובה יותר דייקא מחמת החטא, ואותם נזמים הם שרוממו את נדבת המשכן, 'כי כל מה שהיו מרוחקים בתחילה ביותר זה עצמו תקרבם לה'".

אשר נשאו ליבו - כוחו של רצון והשתוקקות לעבדו בלבב שלם בפרשתן (פקודי למ לב), וַתִּבְרָא כָּל עֲבוֹדַת מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד ויַעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ, כתב הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (אגרא הכלה) שלכאורה כל הפסוק הינו מיותר, ואיני יודע

יומא איתרחיש ניסא... אך המנהל הצליח במתק לשונו לקחת עמו את הילד, אלא שעתה כבר האירו את המערה באור יקרות (שכבר גמרו כל התלמידים להלך שם) ובזה ראה הילד כי פחדו וחששו היה אך פחד שווא - חלומות ודמיונות, כי ה'עניינים' המציצות מתוככי ה'חיות' לא היו אלא שברי זכוכית, והחיות אינם אלא בגדים בלויים על שברי מקלות... והנמשל, המתפחד מן היצר ושלל פיתוייו אינו אלא כאותם נער המתפחד ממקלות שבורים, ושברי זכוכית הבל הבלים אין בו ממש. ואם תרצה להינצל ממנו 'הדלק את האור' האר לעצמך במחשבתך והתבוננות אמיתית, ותראה שהכל הבל, וכי יש אדם שבידו לומר על הנאת עבירה וכדו' שהייתה לו ב'עבר' שעדיין הוא מרגיש טעמה הערב, הרי אחר מעשה יראה בעיניו ש'לא אמר כלום'.

טז. הקשה הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זי"ע, הרי המשכן וכליו נתקדשו ב'שמן המשחה', מעתה יש לבאר, במה נתקדש חלל המקדש, אלא קדושתו מגעת מהרצון והשתוקקות של בני ישראל, כי זהו כוחו של רצון להשפיע קדושה גם על דבר שלא ניתן לעשותו בדרך הטבע.

יז. בא וראה עד כמה גדולה מעלת הרצון והנדיבות, שהנה האריכה התורה בפרשתן (ויקהל לה כא-כז) בעניין מביאי הנדבה למלאכת המשכן, יש שהניפו תנופת זהב, או תכלת וארגמן וכו', מהם הרימו תרומת כסף ונחושת וכו', והנשיאים הביאו אבני שוהם וגו', ולבסוף כתיב (פסוק כט) 'כל איש ואשה אשר נדב לבם אותם להביא לכל המלאכה אשר ציוה ה' לעשות ביד משה הביאו בני ישראל', ולא נתבאר מה בא פסוק זה לרבות ומה חידוש יש בו אחר שכבר נאמר בפרוטרוט כל סדר הבאת התרומה. ומבאר הש"ך עה"ת בשם מורו, שהיו שהתאוו בכל ליבם להביא משלהם את כל מלאכת המשכן, אלא שלא היה להם אלא תכלת וארגמן וכיו"ב, והקב"ה בוחן כליות ולב ראה את עומק מחשבתם הטהורה והחשיב להם כאילו הביאו את כל מלאכת המשכן. ואמר הקב"ה למשה רבינו כתוב בתורה

בחשבה מכל מקום הוא חביב ביותר וכו', וכן היה שגור בפי הרבי מקאצק זי"ע כל המקיים את התורה מעוני (אבות ד ט) היינו שעושה בחשיבה, סופו לקיימה מעושר' (עכ"ל).

נמצינו למדים מאותם 'שני כתובים הבאים כאחד' על מעלת הרצון ונדיבות הלב, עד כמה חביב ורצוי הוא לפני השי"ת^י, עד שכל הרוצה לעבוד את השי"ת - ה' יעזרנו גם בדברים שהם מעל טבעו ותכונותיו

ודעת, ולא רק בבני אדם אלא אפילו בבהמה וחיה, שנאמר 'בהמה' (ה'קרי' הוא בְּהֵמָה, אך מאחר שנכתב בלא נקודות על בן נדרש כאילו נאמר בְּהֵמָה). והקשה ה'חידושי הרי"ם' וכי בהמות עסקו במלאכת המשכן, על כן מבאר שהכוונה ל'עניי הדעת' שהם כבהמות אך מאחר שעסקו במלאכה נתן בהם הקב"ה חכמה. ולמד מכאן החי' הרי"ם לדורות לעובדי ה' שהם נקראים עוסקים במלאכת המשכן, וכלשונו 'ורק שיהיה בהתנדבות הלב, שיתנדבו את עצמם וכל חייהם לזה וכו', ואף שעושים

כל איש ואשה אשר נדב לבם אותם להביא לכל המלאכה ר"ל שהשתוקקו להביא את כל המלאכה, מעלה אני עליהם כאילו אכן הביאו את כל מה שהביאו בני ישראל.

יח. ידוע דבר המעשה, שהגאון רבי אייזיל חריף זצ"ל חיפש בחור עילוי ותלמיד חכם מופלג לחתן לבתו, מה עשה, הכין לעצמו קושיא קשה כברזל, נסע לאחת הישיבות הגדולות והציע את קושייתו לפני התלמידים. וכה אמר להם, המוצא תשובה נכונה אקחנו כ'חתן', מיד התחילו הכל לאמץ את ראשם, בכל כישירוניהם וכוחותיהם בפלפול ובסברא כדי למצוא יישוב הגון ונכון לקושייתו, אך אחד מהם לא עמד בכור המבחן אצל הגאון, כי בחריפותו ובכוחו הגדול דחה את דבריהם מכל וכל. לאחר כמה ימים שלא עלה בידם למצוא לו תשובה הודיע להם רבי אייזיל בצער, שהוא ממשיך בדרכו כדי למצוא חתן במקום אחר, וכן עשה.

בהיותו רחוק כמה פרסאות מן העיר שמע לפתע קולו של בחור הרץ אחרי עגלתו, ובקוצר רוח ביקש לעצור את העגלה, מיד הורה הגאון לבעל העגלה להעמיד את הסוסים, ברצותו לשמוע מה בפי הבחור, אך כאשר הגיע הבחור נענה ואמר, רבי קדוש, אכן, לא אזכה להיות ה'חתן', אך הגידה נא לי מהי התשובה לאמיתה של תורה, כי עוצם הקושיא איננה מניחה לי, תורה היא וללמוד אני צריך, כשמעו כן נענה רבי אייזיל ואמר למקורביו 'בחור כזה חיפשתי', כי חפצי בצורבא מרבנן שאהבת התורה יוקדת בלבו באמת.

ומכאן ילמד כל איש לעניינו, כי פעמים והוא עומד בנסיון אדיר וחזק למעלה מכוחותיו, יזכיר לעצמו - אולי אכן אין הקב"ה דורש מעמי אלא שאעמוד ואתחנן לפניו... הצילני מיצר הרע, מכל מיני נסיון ובזיון... ועצם שאגת לבו גורמת נחת רוח במרומים לאין ערוך. וכאותו מעשה, שבכוונה תחילה הקשה הגאון בחריפותו קושיא עצומה שאין עליה תשובה, ולא אבה אלא לראות מיהו הבחור ש'אהבת התורה' יוקדת בקרבו, ולגודל תשוקתו לדברי תורה הוא דורש ומחפש אחר התשובה, אף בשעה שנראה לו שלא יזכה להיות חתנו של גדול הדור.

ובאותו ענין, בפרשתן (ויקהל לה ל), 'ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה', ואיתא במדרש (שמו"ר מח ב), 'מה ראה להזכיר כאן חור, אלא בשעה שבקשו ישראל לעבוד ע"ז (בעגל) נתן נפשו על הקב"ה ולא הניחן, עמדו והרגוהו, אמר לו הקב"ה חייך שאני פורע לך. משל למלך שמרדו עליו לגיונותיו עמד שר הצבא שלו ונלחם עמהם, אמר להם על המלך אתם מורדים, עמדו והרגו אותו, אמר המלך אילו ממון נתן לי לא הייתי צריך לפרוע לו (בלשון תמיה), על אחת כמה וכמה שנפשו נתן עלי מה אני עושה לו, אלא כל בנים שיוצאים ממנו אני מעמידם דוכסים וְאֶפְרָיִם (-מושלים). כך בשעה שעשו ישראל העגל עמד חור ונתן נפשו על הקב"ה, אמר לו חייך כל בנים היוצאים ממך אני מגדלם שם טוב בעולם, שנאמר ראו קרא ה' בשם בצלאל וימלא אותו רוח אלוקים'.

חיזוק עצום למד מכאן הגה"ק ה'בית יעקב' זי"ע (אב"ד אלכסנדר), וז"ל, 'לפעמים אדם מוסר נפשו בשביל איזה דבר לעשות רצון אביו שבשמים ולא עלתה בידו ולא נגמר הדבר ההוא, אל יפול לב אדם באמרו וכי מה פעל זה הלא לא עלתה בידו אלא יגיעותיו, לזה הקהיל משה רבינו ע"ה את כל ישראל ואמר להם ראו קרא ה' וכו', ראו בעין שכליכם ותדעו נאמנה כי שום דבר טוב לא נופל ארצה, וכל מעשיך בספר נכתבים וברוב הימים תמצאנו ויצמיח ויעשה פרי. וראו כי קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור לצד כי חור מסר נפשו על קידוש שמו ית' על אשר רצה למנוע את אחיו בני ישראל מעבירה ונהרג על ידי זה, הגם שלא פעל מאומה מ"מ שכרו לא יקופח ושמור לו ולדורותיו, ובניו היוצאים ממנו יהיו צדיקים ודוכסים ואפרכים. עכ"ל.

את אשר יחסר כי אין לקב"ה שום חסרון וצורך, וכל רצונו אינו אלא ב'נשיאת לבם' של בני ישראל בהבאת התרומה מתוך זריזות (ואילו העשיה בפועל אינה אלא בסיעתא דשמיא). לכן נחסר אות י' משמם, שאות זו מרמזת על שם 'יהודי', כי עיקר יהדות של ישראל תלוי בזריזות והתלהבות לעבודתו יתב"ש².

לא תבערו אש - זהירות ממחלוקת בכל עת ובפרט בער"ש ושב"ק

בפרשתן (ויקהל לה ב-א), 'ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתן לה' וגו', לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת'. כתב ה'חתם סופר' (ליקוטים ויקהל ד"ה ששת ימים) וז"ל. שעל ידי השבת מתברכים ששת ימי המעשה (זוה"ק יתרו פח). אלא שצריך כלי להחזיק הברכה, ו'לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום' (משנה סוף עוקצין), ולכן כל מגמתו של שפן להחריק ריב בשבת - ביום שהברכה מצויה, כדי שלא תמצא כלי מוכן לקבל ברכה, ועי"ז מקולקלים כל ימי המעשה. ועד"ז אני מפרש ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם, פי' שמלאכת ששת ימי המעשה נעשה לכם בזכות קדושת יום השביעי, ולכן לא תבערו אש המחלוקת ביום השבת, כדי שתמצא הברכה מקום לחול³, עכ"ל⁴.

והוא כמעט מן הנמנע, ואף אם אין בו 'דעת' אזי מכת הרצון ונדיבות הלב הקב"ה יהפך טבעו לטובה 'וסופה לקיימה מעושר' י"ט.

והנה כתיב בפרשתן (ויקהל לה ב) 'והנשיאים הביאו את אבני השהם ואת אבני המלואים לאפוד ולחשן, וברש"י (ממדרש במדב"ר יב טז), אמר רבי נתן מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחילה ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה, אלא כך אמרו נשיאים יתנדבו צבור מה שמתנדבין ומה שמחסרין אנו משלימין אותנו, כיון שהשלימו צבור את הכל שנאמר 'והמלאכה היתה דים', אמרו נשיאים מה עלינו לעשות הביאו את אבני השהם וגו', לכך התנדבו בחנוכת המזבח תחלה, ולפי שנתעצלו מתחלה נחסרה אות משמם, 'והנשאם' כתיב, עכ"ל.

ויש לבאר מאי טעמא נחסרה אות י' דייקא משמם ולא אות אחרת, עוד קשה, מה חטא יש בזה שרצו להשלים את ה'חסר' לאחר נדבת הציבור, אדרבה להם נאווה תהילה שהניחו תחילה לכל בני ישראל להשתתף בנדבה. אלא מבאר ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (עה"ת), שאין לקב"ה חפץ בזהב וכסף אלא כל רצונו הוא שיבער האדם בהשתוקקות לקיים מצות השם בזריזות ובהתלהבות, כן נמי אין מקום לומר שיביאו

יט. מענין לענין, בסגנון אחד פירשו הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע (ויגש, ד"ה ויגש) והרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות רעט. ד"ה וספרתם) בלשון הכתוב (תהלים צ יא) 'וכיראתך עברתך', שהקב"ה כביכול מתיירא שלא יחטא האדם חלילה - כי אז יהיה עליו להענישו על חטאו, וצער גדול יש לו כביכול לבורא בעת שאדם מישראל נענש לסבול יסורים. כ. אמנם שבחה תורה את הנשיאים שמשראו שנחסרה אות משמם לא נפלו רוחם בקרבם אלא הבינו מה ה' דורש מעמם, וב'חנוכת המשכן' הזדרזו להביא את הקרבנות. וכבר אמרו צדיקים שיש לנו ללמוד מהם, כי הגע בעצמך, אם היה אחד מגדולי וצדיקי הדור אומר לאדם שהתעצל בדבר מצוה שחסרה בו נקודת היהדות, והיה מוציא אות יו"ד משמו, הלא מסתברא שאותו אדם היה כובש פניו בקרקע ונשבר לרסיסי רסיסים, וכ"ש בנידון דידן שהקב"ה כתב בתורה את שמם חסר יו"ד, והיה להם מקום לחשוב ששוב אין להם עוד תקנה, ועל כן יעזבו את ה'נשיאות' שלהם וישבו בחושך וצלמות לחזור כל היום בתשובה מתוך בכיות ודמעות, אך הם לא נהגו כן, אלא אמרו מאי דהוה הוה ומכאן ואילך נתחזק בזריזות של מצוה, ומיד בהזדמנות הראשונה תיקנו קלקלתם והזדרזו להקריב את קרבנות המילואים בחנוכת המזבח, ולכן האריכה תורה ב'חנוכת המזבח' לפרט כל הקרבנות של כל נשיא ונשיא בפני עצמו ללמדנו שרצה השי"ת את מעשיהם, ולכן אל יפול ברוחו לעולם, וידע שאף אם התנהג שלא כהוגן יש בידו לתקן את מעשיו מכאן ולהבא, וזהו רצון השי"ת.

כא. עפי"ז ביאר אחד מצדיקי הדור שליט"א טעם ריבוי הבקשות בליל שב"ק לזכות ל'שלום', וכמו שאומרים וחוזרים ושונים ומשלשים ברכוני לשלום מלאכי השלום, כן מבקשים 'אדון השלום מלך שהשלום שלו ברכני בשלום ותפקוד אותי ואת כל בני ביתי ואת כל עמך בית ישראל לחיים טובים ולשלום', ושוב מתחננים 'מלאכי השלום בואכם לשלום ברכוני לשלום', ולכאורה מה 'הרעש' הגדול הזה... אלא כי אין גבול ל'ים' ההשפעות היוורדים משמי מרום בליל שב"ק, ומאחר ש'לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום', על כן מבקשים אנו שנזכה ל'כלי' בכדי שנוכל לקבל את כל ההשפעות הטובות.

בין איש לאשתו, ובין המשרתים, והרבה טורח הסט"א בזה לחרחר ריב, והאיש הירא יכופ יצרו, ולא יעורר שום מחלוקת והקפדה, ואדרבה יבקש שלום, עכ"ל.

מוסיף ה'בן איש חי' על דבריו (ורא שנה שניה), ודע, כי הנה כל אדם העושה קטמה ומריבה עם אשתו או בנו או משרתיו וודאי נראה לו שהדין עמו וראוי לריב על המכשלה שיצאה מתחת ידם בעניני הבית, אך באמת, מי שיש לו מה בקרקרו בין יבין שאם יצא איזה מכשול מתחת ידם, אין זה נעשה מאתם, ואין זה מעשה ידיהם, אלא הוא מעשה שפני' בדי לחרחר ריב ומדון בעת ההיא... על כן, כל איש מבין כשיראה איזה מכשול וחסרון בענינים של הבית לא ישם אשמה על אשתו ומשרתיו לריב אתם, אלא יתן אל לבו התנצלות הזאת שכתבנו כי אמת הוא, ואז ישתוק ולא יריב אתם ולא יתבעס'י, וטוב לו בעולם הזה ובעולם הבא, עכ"ל כ"ה.

וכבר איתא בזה"ק (עיי' תיקו"ז מ"ח) לפרש מה שנאמר 'לא תבערו אש' - 'לא תבערו אש הכעס בכל מושבותיכם ביום השבת', וכן כתב 'בעל הטורים' לא תבערו אש - אמר הקב"ה, אור שלי (פי' של גיהנם) שובת בשבילכם, גם אור שלכם היא שובת. הוסיף על כך בספה"ק (עיי' 'תומר דבורה' להרמ"ק פ"ב), שהגם שמותר לו לאדם להראות פניו בכעס לצורך מצוה לחינוך הילדים אשר חננו ה', אמנם שבת היא יום מנוחה ואסור לו להיות בכעס אפילו כלפי חוץ, וזהו שאמר לא תבערו אש בכל מושבותיכם - אל תבערו אש הכעס בכל מקום שהוא, ואפילו אותה 'העמדת פנים' שהיא מראה כעס רק על פניכם מבחוץ ג"כ לא תבערו.

'ודברי תורה צריכים חיווק' ביותר בפניא דמעלי שבתא, וכמו שכתב הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (פר' וירא פרשה שניה א) בשם הגה"ק החיד"א זי"ע (מורה באצבע ק"מ), בעלות המנחה ב'ערב שבת' הוא עת מסוכן למחלוקת

כב. וכבר כתב ב'ספר חרדים' (פס"ו ו) 'מי שאבד לו פרח, היתכן שבעיצונו וכעסו ישבור כלי ששווה אלף פרחים... לכן סבול בשמחה כהלל כל הבא עליך'... ומעתה כל איש חכם ונבון יעמיד על כף המאזניים את ה'רווח' שיש לו על ידי הכעס, ולעומת זאת ההפסד הגדול, הן בשבירת לבבות אנשי ביתו שהם שווים הרבה יותר מאלף פרחים... והן את הפסד הפרנסה לכל ששת ימי המעשה. כג. וכה כתב הרה"ק ה'עטרת צבי' זי"ע מזידיטשוב (עיי' סידור 'בית מנוחה' כניסת השבת סק"ז) 'קבלה בידינו לגרש השטן הזה לפרוס מפה על השולחן קודם חצות'.

עוד 'סגולה' לגרש את השטן המחרחר ריב מצינו בדברי השל"ה הקדוש (מסכת שבת, נר מצוה אות ד), וז"ל, כתב בעל 'ראשית חכמה' בספר 'תוצאות חיים' וזה לשונו, מורי נ"ע כתב שיפנה קורי עכביש מהבית בערב שבת, לסוד הרמז, ויתקן הבית בנרות דולקות ומטה מוצעת, עכ"ל. ואני הולך רכיל אגלה סודו וכו' 'והוא סוד הקליפות שרצונם למנוע שלום בית, והם המה העכביש שצריך לפנותם מהבית, ע"כ. (ועיי' ש'האר"י בזה). וע' ב'כף החיים' (סי' ר"נ סק"י) שהוסיף 'יש ליזהר לפנותו קודם שעה חמישית, משום דמשעה חמישית ואילך נכנסת הארת שבת'.

כד. פעם אחת נסע הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין זי"ע עם בנו הרה"ק ר' אשר מסטאלין זי"ע בערב שב"ק לפנות בוקר, בהגיעם סמוך לעיר ראו מרחוק את העשן היוצא מהיסק התנורים שעקרות הבית כבר הסיקו לצורך הכנת מאכלי שבת קודש, נענה הבית אהרן ואמר לבנו בזה"ל 'זעה, די מלאכים וואס גייען ארויס פון דעם רויך פון דיא קוימענס' - ראה נא את המלאכים היוצאים מהעשן היוצא מהארובות הקבועות בגגות הבתים, ודע, שהנשים מרוב יגיעה בעבודתן להכנת צורכי שבת קודש היו יכולות להגיע למדרגת רוח הקודש נאר מיט זייער ירגוזן מאכן זייא דאס קאליע [- אלא, שעם ה'ירגוזן' - הכעס וההקפדות, הן מקלקלות את הכל].

כה. סיפר הגה"צ רבי משה אריה פריינד זי"ע גאב"ד ירושלים עיה"ק מה ששמע מחמיו, שפעם נסע עם רעהו לשפוך שיח על קברי הצדיקים בגולה, בהגיעם לבית החיים העתיק בעיר לעמבערג, ראו שעל מצבה אחת חרוט 'פה נטמן פלוני בן פלוני צדיק נסתר', ויתמהו מי האיש הטמון כאן ומה מעשיו, ע"כ, פנו השניים אל הנהלת החברה קדישא לשאול על כך, לאחר שנתנו מתת יד הגונה הסכימו אנשי חברה קדישא לפתוח בפניהם את פנקסי החברה הנושנים, ומצאו את דבר המעשה, וכך הוה, רבה של לעמבערג שהיה צדיק נשגב וקדוש עליון, הלך כדרכו לטבול בערב יום השבת קודש, בעודו עומד בבית המרחץ ניגש אליו אחד מיהודי העיירה, שהיה עני מרוד וכמעט אינו נראה, והיכהו חלושות על כתפו עם המטאטא שבידו ואמר לו, הנה בשבוע זה צמת היום וגם מתמול שלשום, דע לך שגם אני צמתי כן, לאחר דקות מספר היכהו שוב ואמר לו הנה בשבוע זה התענית 'תענית הפסקה' משבת

באר הפרשה - פרשת ויקהל-פקודי - החודש

שבת שבתון לה' - ש'נת ב'ו ת'למוד

שהביא הטור (סימן ר"צ) בשם המדרש 'אמרה תורה לפני הקב"ה, רבש"ע כשיכנסו ישראל לארץ זה רץ לכרמו וזה רץ לשדהו, ואני מה תהא עלי, אמר לה, יש לי זיווג שאני מזווג לך ושבת שמו, שהם בטלים ממלאכתם ויכולין לעסוק בך'. ולפי זה יש לבאר דהכי קאמר, ששת ימים תעשה מלאכה, אך וביום השביעי יהיה לכם קדש לעסוק בו בדברי תורה^י, וזהו שאמר וביום השביעי יהיה לכם קדש, שהכוונה היא ש'ביום השביעי יהיה

בפרשתן (ויקהל לה ב) 'ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה'', דקדק הגה"ק רבי חיים ויטאל זי"ע (עץ הדעת טוב) שלכאורה היה צריך לומר 'יום השביעי יהיה לכם קדש' ומתו שאמר וביום השביעי יהיה לכם קדש. אלא הביאור הוא על פי מה שאמרו חז"ל (ירושלמי שבת פט"ו ה"ג) 'לא נתנו שבתות לישראל אלא לעסוק בהן בתורה^י, וכמו

לשבת, דע לך שגם אני צמתי כן. אמנם הנפקא מינה בינינו הוא, שאתה בבואך מבית הכנסת לאחר תפילת ליל שבת ולאחר כל השבוע שלא טעמת מאומה, תאכל בשר ודגים וכל מטעמים, ואילו אני בבואי לביתי לא אוכל כי אם פת קיבר במלח ומים לחץ, ודע לך, שבאם תבוא בליל שבת ותראה שחתול אכל את הדגים שהיו מוכנים עבורך ותעלה חמתך ותבוא לידי משהו של כעס, שוב אין שום ערך ושוויון לכל התענית הפסקה שהתענית.

ויהי כבוא הרב לביתו בליל שבת קידש על היין וכבר באה שעת אכילת הדגים אמרו לו בני ביתו שחתול אכלם, נזכר מיד הרב במה שאמר לו העני בבית המרחץ, ולא כעס כלל, אז הבין שזה העני אינו איש פשוט כלל וכלל, וודאי קדוש עליון הוא, שלח הרב את משמשו אל ה'צדיק הנסתר', אמר לו מיד ה'צדיק נסתר', הנה בשעה שצדיק נסתר בא לידי גילוי עליו להסתלק מן העולם תיכף ומיד, ובאם היה הרב בעצמו בא הנה היה באפשרותי ללמוד רזי עולם בעת הזאת, וישב המשמש את הדברים אל הרב, כשמוע הרב את דבריו רץ בזריזות אל ביתו של ה'צדיק נסתר' אבל כבר לא הספיק לדבר עמו לאחר שכבר שבק חיים לכל חי, לאור מעשה זה טמנוהו בחלקה חשובה וחרטו על מצבתו בציווי הרב פה נטמן פלוני ופלוני צדיק נסתר. נמצאנו למדים ממעשה נורא זה, שאותו צדיק נסתר היה מוכן להתגלות, ואף להסתלק בגין כך מן העולם, וכל זאת למנוע מהרב 'כעס' אחד, כי מידות רעות בכלל, ומידת הכעס בפרט מוציאים את האדם מן העולם.

לדין ייאמר, גם אם 'חתול' בדמות בן אדם 'אכל' את שלך וכיו"ב אל תכעס - שלא תאבד טובה הרבה. כו. ידועים דבריו של הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (בן איש חי שנה שניה פרשת שמות), וז"ל, ובזה מובן הטעם שארז"ל 'לא נתנו שבתות לישראל אלא לעסוק בהם בתורה', והיינו כי ישראל יש בהם כח לבנות בנין רוחני ועליוני ע"י עסק התורה, ולכך נקראו בנאים (שבת קיד.), וכמו שאמרו חז"ל (ברכות סד.) עה"פ (ישעיה נד יג) וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך, וזה הבנין שבונים אותו ע"י עסק התורה הוא נעשה בחלק עוה"ב, ולכן בשבת שהוא מעין עוה"ב כמ"ש חז"ל צריך להרבות בו בעסק התורה כי אז יצליחו בו יותר בבנין הרוחני, ולכן כתבו המקובלים ז"ל, דגדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום שבת אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול...

הגה"צ רבי אליהו לאפייאן זצ"ל (לב אליהו ח"ב עמ' 38) מביא דברים עצומים ששמע מהגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע על מעלת וגודל השכר של לימוד התורה ביום השבת, וז"ל, שקולה שבת כנגד כל התורה כולה, לכן כל מצוה שעושים בשבת שוה תרי"ג, ולפי הגר"א שכל אות בדברי תורה ובלימוד התורה היא מצוה - כשעושים זאת בשבת מכפילים כל אות בשש מאות ושלוש עשרה פעמים, א"כ כשהאדם יושב ולומד בשבת הרי אין סוף למצוות שיכול לבוא לזכותו. ואילו הרה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל אמר בשם הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע כי דף גמרא בשבת שווה בערכו לחמש מאות דפי גמרא בימות החול, וכן פרק תהילים אחד בשבת שקול כנגד חמש מאות פרקי תהילים בימות השבוע (הובא בספר איש חסיד היה עמ' שג).

כז. וכבר איתא בספה"ק שקדושת השבת מסייעת ביותר להשיג עומק הבנת התורה, וכמו שנאמר ב'אגרת השבת' לבעל ה'אבן עזרא' בכל יום ימצאו שערי תבונה, וביום השבת יפתחו מאה שערים, וכן כתב ב'שיטה מקובצת' (ביצה טז.) שעל ידי הנשמה יתירה 'חל עליו שפע אלוקי ושכל יותר לעסוק בתורה ולעיין במעשה ה'', וכך כתב גם ה'דרישה' (או"ח סי' תל סק"א) וז"ל, גם יום השבת הוא המוכן ומזומן ללמוד בו שיש לו סגולה מצד יתרון הנפש שבאדם בשבת להועיל לכל מבקש תורה, עכ"ל.

וכך העיד על עצמו הגה"ק ה'חזון איש' זצ"ל, שביום השבת היה יורד לעומקא דשמעתתא ונגלים לו תעלומות שהיו סתומים וחתומים בפניו בימות השבוע.

לעבודתו ית"ש. ואל יאמר האדם, מה לי ולהתחדשות, היאך אתחדש ובמה אתחדש, ידעתי גם ידעתי את שפל מצבי - כבר אבד סברי ותוחלתי, כיצד אתעלה מעל מצבי, ישמע לדברי הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (שבת החודש ד"ה ויאמר ה') 'החודש הזה לכם' - היא המצווה הראשונה שה' צוה אותם, ואמרה להם (מצווה זו) עוד בהיותם בארץ מצרים, להורות בזה, שאיש יהודי הרוצה להתקרב להשי"ת לא ימתן עד שיצא מבין התאוות והטומאה שהוא משוקע בו, אלא בעוד היותו תחת 'מצריו' - משוקע במ"ט שערי טומאה ובנילולי ע"ז יתחיל כבר בעבודתו יתברך ל"א.

ולבן ההתחדשות היא מצוה הראשונה שנצטוו בה ישראל, כי היא יסוד לכל היסודות והעבודות, לבל יתייאש אף אם מצבו קשה ושפל, כי לעולם יש בידו להתחדש כבריה חדשה.

ואולי לכן נמשלו בני ישראל ללבנה (שוח"ט תהלים כב יב), דהרי הלבנה מתמעטת וחוזרת ומתחדשת מדי חודש בחודשו, וזאת אשר הראה הקב"ה למשה רבינו את הלבנה בהתחדשותה ואמר לו 'בזה ראה וקדש' (רש"י פסוק ב, מ'מכילתא) בהתחדשות הלבנה מתוך מיעוטה וקטנותה, כך על בני ישראל להתחדש תמיד אף מתוך מיעוט וקטנות ל"ב.

לכם עסק בתורה הנקראת קדש, ורמו לדבר כי 'קדש' הוא כמניין ד"ת שהוא ר"ת דברי תורה^כ.

וכך איתא בתנא דבי אליהו (רבא, פ"א) 'אמר להם הקב"ה לישראל, לא כתבתי לכם בתורת (יהושע א ח) לא ימוש ספר התורה הזה מפיד', אף על פי שאתם עושים מלאכה כל ששה ימים, שבת יעשה כולו תורה^{כז}, מכאן אמרו ישכים^ל אדם וישנה בשבת, וילך לבית הכנסת ולבית המדרש ויקרא בתורה וישנה בנביאים ואח"כ ילך לביתו ויאכל וישתה' וכו'.

וכך פירש האלשי"ך הק' במה שנאמר (לעיל כ ח) 'זכור את יום השבת לקדשו, וז"ל, לא בלבד לשבות ממלאכה, כי אם לקדשו, להוסיף עליו קדושה על ידי פרוש עצמך מעסקי העולם, פירוש להתבודד בו בקדושת התורה וסודה, עכ"ל. וכבר כתב רבינו בחיי (שמות כ ח) וז"ל, וכן אמר דוד (תהלים קיש צו) 'מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי', היה לו לומר 'בכל יום', אלא שרומז על היום המיוחד הוא השבת שהיה מתענג בו בעסק התורה כל היום.

בארץ מצרים החודש הזה - כח ההתחדשות אף מעמקי שאול וטומאת מצרים

צדיקי הדורות הגידו במעלת 'שבת החודש' אשר סגולתה ותפקידה להתחדש כבריה חדשה

כח. הוסיף הגה"ק ה'כף החיים' זי"ע (בספרו יגל יעקב עה"ת) לפרש עפ"י מה שנאמר 'וביום השביעי יהיה לכם קדש', כי 'לכם' היינו לטובתכם ולהנאתכם, שע"ז תזכו לטובת עולם הזה ועולם הבא.

כט. חידוש נפלא כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תולדות תרמ"ח) לבאר בהא דאיתא (אבות ג ה) 'כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ', וז"ל, הגם מי שצריך לעבוד על פרנסתו מ"מ נתן לנו השי"ת מצות השבת שהוא יום מנוחה, וכדאיתא שבת יעשה כולו תורה, וכל סוחר צריך להיות מקבל עול תורה ביום השבת ובכח זה מעבירין ממנו עול דרך ארץ בימי המעשה, עכ"ל.

ל. אין לך תענוג גדול יותר מלימוד התורה בשבת, ובפרט בצפרא דשבתא קודם התפילה, וכמו שהפליג ה'חזון איש' זצ"ל ואמר, שאם גוי היה יודע ומרגיש הטעם הנפלא שיש בלימוד דף גמרא קודם התפלה בשב"ק היה בא להתגייר לחסות תחת כנפי השכינה, ולדין שאנו מודים להקב"ה בכל יום 'שלא עשני גוי', ומשבחים לה' שאנו בני אברהם ויצחק ויעקב, ואין אנו זקוקים לגיור ממדרגת גוי לישראל, על אחת כמה וכמה שעלינו להתגייר בענין זה, ולקבוע זמן ללימוד תורה בשבת קודש בהשכמה, ותהא מתוקה בפינו מדבש ונפת צופים. וידוע מה שאמר הרה"ק בעל ה'בית אהרן' זי"ע מקארלין (בית אהרן קמ"ד). 'ללימוד גמרא בחול קודם אור היום הוא בחי' גן עדן התחתון ובשבת קודם אור היום הוא בחי' גן עדן העליון', והוסיף בלשון קדשו, 'איר זאלט לערנען א דף גמרא בעיון בשבת קודם התפלה וואלט דער נשמת איין אנדער פנים געהאט'.

לא. וכבר אמרו על דברי חז"ל (הובא רש"י בראשית א כ) 'כל דבר שאינו גבוה מן הארץ קרוי שרץ' כי כל עוד שאין האדם מתחזק להתרומם אפילו מעט מעל לארץ אינו קרוי 'אדם' אלא 'שרץ'. כי עיקרו של האדם הוא ההתרוממות מעל גבי הקרקע.

לב. אמרו חז"ל (ברכות ד:) 'כל האומר 'תהלה לדוד' בכל יום שלש פעמים, מובטח לו שהוא בן העולם הבא', בדרך צחות היה מפרש הגה"ח רבי זלמן בריזל זצ"ל, כי הרי אנו מסיימים פרק זה בפסוק (קטו יח) 'ואנחנו נברך י-ה

עצבות על חטאיהם הראשונים, ורק עי"ז יזכו שתשרה שכינה במעשי ידיהם, שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה (שבת ל:).

ויזכור שאין שום מצב בעולם שאי אפשר לעלות משם לדרך המלך, ואף אם נמצא בשאל תחתיה אפשר לו לעלות במעלה ההר. וכבר אמר הרה"ק היסוד העבודה זי"ע בפסוק (תהלים קמה יב) 'להודיע לבני האדם גבורותיו, דקאי על האדם, שעליו להודיע לעצמו שכוחות עצומים טמונים בו, וכל עבודתו היא להוציאם מהבחי אל הפועל'.

וזה הביאור בדברי הגמרא (שבת קמז:): 'רבי אלעזר בן ערך איקלע לעיר 'פרוגיתא' שהיין שם היה משובח מאד, נמשך ר"א אחריהם ושכח את כל תלמודו, כאשר חזר לבני הישיבה רצה לקרוא בספר התורה, משבא לקרוא 'החודש הזה לכם' אמר 'החרש היה לבם', התפללו עליו חבריו החכמים, ונזכר בתלמודו. מכאן למד הרה"ק ה'חונה' מלובלין זי"ע, שגם מי ש'החרש היה לבם' ולבו אטום וסתום לכל דבר שבקדושה, כדוגמת החולה שלקה בליבו שהוא עיקר חיותו (הלב עיקר חיותו של האדם), והרי אם יסתם לבו אי אפשר להתקיים ולעמוד לפניך אפילו שעה אחת, מכל מקום בפרשת החודש יש גם בידו לחדש את לבו כבריה חרשה ממש (הובא באמרי הר"ם בא, משמו).

בעניין זה ביאר הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע דכתיב בפרשתן (פקודי לט מג) 'ויברך אותם משה', ופירש רש"י, 'אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו ומעשה ידינו כוננהו', ומבאר, 'כי הנה מבואר בזה"ק כי כמה וכמה מקטרגים העומדים לבלבל את האדם, ובשעת העבודה ותורה ומצוות מביאים אותו לידי עצבות ומרה שחורה, ומחפים עצמם בכוונה לשם שמים, לאמר, אתה בן אדם למה תכניס את עצמך לעבודה הקדושה הזאת ואתה מלא עוונות ופשעים חלילה, הירצה ה' מידך וכהנה רבות בהזכירו עוונותיו רק בשעת תורה ותפילה, אמנם על האדם לדחות מחשבות אלו, ולעבוד את ה' מתוך שמחה והתחזקות, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיח י-י) 'כל גוים סבבוני בשם ה' כי אמילם וכו', דחה דחיתני לנפול וה' עזרני וכו', לא אמות כי אחיה ואספר מעשי קה', שאותם ה'גוים' סבבוני להפריעני מעבודתו ית' והמה מתפארים בשם ה', כאילו אין כוונתם אלא לשם שמים, אך איני שומע להם אלא 'אמילם' - אחתוך ואדחה אותם מעלי. ועל כך הורה דוד ואמר דחה דחיתני לנפול בידם אך ה' עזרני והצילני מהם, ולא אמות - 'לא אעשה המצוות בעצבות בבחי' מיתה כי אם בחיות ושמחה ואספר מעשי י-ה'. ובוה יתבאר מה שבירך אותם משה, יה"ר שתשרה שכינה במעשי ידיכם, והיינו שיעשו את העבודה מתוך שמחה ולא מתוך

מעטה ועד עולם הללוי-ה', ואכן מי שאומר ג' פעמים ביום מעטה - פירוש 'פון יעצט בין איך א נייע זלמן' (העבר אין, ומעטה הנני 'זלמן' חדש, ונקט זלמן כי כך היה שמו ובאמת הוא נוגע לכל אדם איש איש 'בשמו' הטוב יבורך), לכן מובטח לו שהוא בן עולם הבא.

כה אמר הרה"ק ממאכנובא זי"ע בשם אביו לרמז בלשון (שאומרים בהגדה של פסח) 'מתחילה עובדי ע"ז היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו', המתעסק בעבר ו'מתחילה' אין זה אלא ע"ז, אולם האומר 'מעכשיו' זהו הכניסה וההתקרבות לעבודתו ית'.

לג. שמעתי מאחד מבני החבורה והוא ירא"ש מרבים וצדיק נשגב, שבאחד ממסעותיו הגיע לארגנטינה בשליחות קודש, באחד הימים לשהותו, לקחו אחד מהנגידים ל'גן החיות', וראה שם דבר פלא, כי נוהגים המבקרים להאכיל בשר חי בפי ה'אריות' כשהם עומדים בסמוך אליהם ללא חת וללא מורא כלל וכלל. כי אריות הללו מתייחסים לבני האדם בנימוסים ובדרך ארץ שלא מעלמא הדין, ויתמה האיש בפני מארחו, והרי ידעתי מימי נעורי, כי ארי מסוכן הוא לטרוף את המין האנושי בעודו בחיים, כיצד המה שותקים ואינם נוגסים בבני אדם, ואפילו אינם נובחים ופוצים פיהם, אלא כ'ילדים טובים' מקבלים מאכלם מידי המאכילים אותם.

ענה לי האיש, אריות הללו גדילים מיום הוולד עם כלבים, מאבוסם גם יאכלו, ואינם מעלים בדעתם כי יש להם כלל כוחות, והרי הם אריות החושבים את עצמם כבעלי כח של כלבים... ואינם יודעים ש'אריות' המה... ואינם יודעים כי בכוחם לקרוע את העומד לפנייהם בין רגע... אף אנו ח"ו שאנו כבני אדם לא נכיר שיש לנו כוחות אדירים של בני אדם... אשר בידנו להעפיל גבוהה עד מאד, ולא נסתפק להיות נחשלים אחרי... אלא ידע האדם את גבורותיו, יעלה ויעפיל לרום המדרגה ללא התפעלות מהנפילות המדומות אשר היצר מדמה לו כי חלש הוא.

שרוצה לצאת מטומאתו ולהתחדש (כמו שבמצרים לא הועילו להתחדשות על מי שלא השביל לחזור בתשובה, שמתו בשלושת ימי אפילה). ועל בן עלינו לדעת, שמצד אחד יש כאן זמן מוכשר להתחדש כבריה חדשה, אך לאורך ניסא תביעה גדולה היא לאדם שימלא שעת הכושר זו כדבעי^ל.

נראות מצינו בדברי הרה"ק העבודת ישראל זי"ע (החודש ד"ה ראשון) לפרש מה שנאמר 'ראשון הוא לכם לחדשי השנה', שהנה 'בניסן הקב"ה מחליף הממונים והשררים העליונים להראותם שכולם ברשותו ית"ש' לו, ועל כך נאמר (שמות י"ה) 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש' - שאתם תמליכו את השרים העליונים ע"י עבודת הקודש, וזהו שנאמר ראשון הוא לכם, 'ראשון היינו הקב"ה וכדכתיב (ישעיה מד ו) 'אני ראשון ואני אחרון', וכביכול 'ראשון' הוא לכם, שאתם תוכלו להנהיג את כל העולמות, לחדשי השנה - להתחדשות של כל השנה, שיכולים להפוך לכל הטובות והישועות.

יה"ר שנזכה לחדש כליותינו לעבדו בלבב שלם, ואור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו במהרה לאורו.

ראשון הוא לכם - ראש חודש ניסן

מה נכבד ונשגב יום ראש חודש ניסן^ל, וכמו שכתב הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (דרוש לפר' החודש) בזה"ל, בכל שנה כשמגיע העת ויום שנברא בו העולם ויום שהוקם בו המשכן, אז הקב"ה מחדש העולם להאיר אור אלוקי על בריותיו - על ישראל עם קדושו, והוא ר"ח ניסן, וכשמגיע בכל שנה ושנה עת ויום שהוקם בו המשכן אז נעשה בפרט כל אחד ואחד מישראל בחי' משכן וכו' וה' משרה שכונתו בתוך כל אחד ואחד מישראל. והארה זו נעשה בכל שנה ושנה בשישראל עושים תשובה ומתחרטים על הרע שעשו מקודם, ומקבלים על עצמם לטהר ולקדש את עצמם וכו', אזי ה' א-ל רחום מאיר עלינו ברוב חסדו את אור ה' אשר היה אז בעת ויום הוקם המשכן. עכ"ל^{לה}.

בעין זה איתא ב'שם משמואל' (פר' משפטים תרע"ה), כי בר"ח ניסן הפיח הקב"ה חיים חדשים לכל אחד ואחד, וכך נשאר לדורות - בכל שנה ושנה בר"ח ניסן ניתנים בלב ישראל חיים חדשים, אך זה מועיל רק למי

לד. בליל ר"ח ניסן שנת תשמ"ז לפ"ק התקיימה שמחת נישואין בעי"ת בני-ברק, בהיותי בחתונה שאלתי אחד מידידי מי קבע יום חתונה בר"ח ניסן, בזמן שהכל עסוקים בהכנות המרובות לפסח הקרב ובא (בימים ההם עוררה חתונה בזמן כזה תמיהה), נענה אחד מבני המשפחה שהרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע הוא אשר קבע את תאריך החתונה (באותה שעה כבר נשבה ארון האלוקים, ונשמתו הקדושה עלתה בסערה השמימה באותה שנה ביום כ"ד לחודש טבת), כי בימי חנוכה שאלו אותו המחותנים מתי לקבוע את יום החתונה, והוא השיב להם 'ראש חודש ניסן איז די שענסטע טאג פון יאהר'... (ר"ח ניסן הוא היום המיוחד ביותר מכל השנה כולה), וכבר אמרו (שבת פז:): 'אותו יום נטל עשר עטרות'.

לה. ידועים דברי חז"ל (פסיקתא רבתי פ"ו) שבכ"ה בכסלו נגמרה מלאכת המשכן, והיה מקופל עד אחד בניסן, כמו שנאמר (שמות מ ב) 'ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד', ולכאורה צ"ב, מדוע המתינו עד ר"ח ניסן ולא הקימו את המשכן מיד לאחר שסיימו את מלאכת בנייתו. ומבאר הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע (מכתבי קודש, מכתב כה) כי הנה הקמת המשכן היה תיקון על חטא העגל, ומאחר שהיה הפגם כ"כ גדול ונורא עדיין לא הגיע זמן התיקון, על כן לא היו יכולים להקים את המשכן רק בראש חודש ניסן שבו יש התעוררות הרחמים לחדש את העולם למעלה מכל החשבונות.

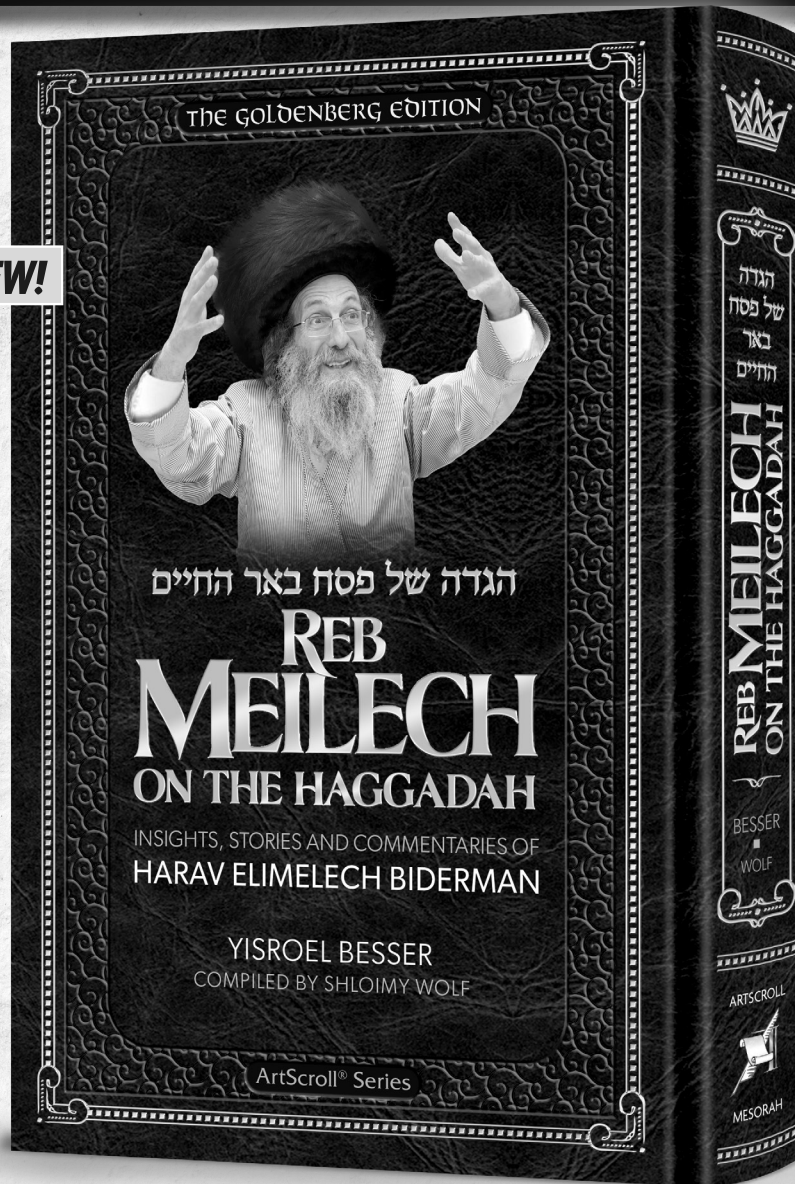
ולדין ייאמר, גם אם מרגיש בנפשו שחרב ה'משכן' שלו, אבד סברו וכבר אין בידו לחדש אורו כבראשונה, הרי עתה הוא הזמן המסוגל ביותר לשוב להקים את ה'משכן' הפרטי.

לו. וכבר פירש הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (ליקוטים) במאמר חז"ל (ר"ה ב.) 'באחד בניסן ראש השנה למלכים' - לקבלת עול מלכות שמים.

לז. הרה"ק ה'דגל מחנה אפרים' (בא ד"ה למה) מביא ששמע את זקנו מרן הבעש"ט הק' זי"ע אומר בחודש ניסן ל'המגיד המפורסם מטורטשין' שהרי אמרו חז"ל 'באחד בניסן ראש השנה למלכים', ואז מתמנים כל השרים והשלטונים שבעולם, ועל כן עתה הוא העת להתפלל להטות לב המלכות עלינו לטובה.

Bring Reb Meilech's Messages of Hope, Emunah and Joy to Your Seder!

NEW!

by YISROEL BESSER

Reb Meilech Biderman has touched all of Klal Yisrael with his messages of *chizuk*, bringing us uplift and hope, filling us with confidence that we can make good things better. His weekly shiurim are followed by tens of thousands.

Now, **Reb Meilech on the Haggadah** brings his message of emunah and hope to our Seder table.

ARTSCROLL

באר
החיים